

Ulu Öndər amallarından Böyük Qayıdışa

Ağdamın Kəngərli kəndi qayıdışın növbəti ünvanı oldu

"Gün o gün olacaq ki, Novruz bayramını bir dəfə gələcə-yəm Şuşada, o biri il Laçında, o biri il Kəlbəcərdə, Ağdamda, Füzulidə, Cəbrayıldə, Zəngilandə, Qubadlıda keçirəcəyik. Əminəm ki, belə də olacaqdır. Mən buna inanıram və bu inamla yaşayıram, bu inamla işləyirəm və bu inamla da Azərbaycan xalqına rəhbərlik edirəm".

20 mart 1998-ci ildə Mərdə-kandakı "Abşeron" sanatoriyasın-da Novruz bayramı münasibətilə qaçqın və məcburi köçkünlər üçün təşkil olunmuş bayram şən-liyində Ulu Öndər Heydər Əliyev böyük inam və əminliklə dilə gö-tirmişdi bu fikirləri.

Həmin tarixi gündən 22 il keçdikdən sonra Azərbaycan xal-qı başlanğıcını Ulu Öndər amalla-rından götürən milli ideyaların Prezident İlham Əliyev tərəfin-dən qətiyyətlə gerçəkləşdirildiyi-nə xoşbəxtliklə şahidlik etdi.

8 noyabr 2020-ci ildə qazan-dığımız Şuşa Zəfəri sayəsində xalqımız tarixindəki ən əlamət-dar, qürurlu anlarına qədəm qoy-du, Qələbə sevincini daddı, həs-rət qaldıqı Vətənə qovuşdu. Azərbaycanın ərazi bütövlüyü, suverenliyi tam təmin olundu, ay-ulduzlu, üçrəngli bayrağımız Qa-rabağın zirvələrində əbədi dalğa-landırıldı.

Şanlı Zəfər sayəsində məc-buri köçkünlük yükündən azad olan yüzminlərlə vətəndaşımız düz bir qərinəlik vətən sınağın-dan sonra Böyük qayıdış adlan-dırdığımız möcüzəvi gerçəkliyi yaşamağa başladı.

13 min nəfər doğma yurduna dönüş

Vətən müharibəsindən ötən 5 ilə yaxın müddət ərzində Qara-bağ və Şərqi Zəngəzurun 13 yaşayış məntəqəsinə - Zəngilanın Ağalı, Tərtərin Talış, Laçının Zə-bux, Sus, Xocalının Ballica, Ağ-dərənin Həsənriz, Suqovuşan, Ağdamın Sarıcılı kəndlərinə, eləcə də Laçın, Füzuli, Şuşa, Xo-calı, Cəbrayıl şəhərlərinə qayıdış karvanları yola salınıb. Qurucu li-der İlham Əliyev tərəfindən yeni-dən təməlləri qoyulan və hərtə-rəfli işlər həyata keçirilən bu yaşayış məntəqələrinə artıq 13 min-dən çox sakin qovuşdurulub.

Bu il mayın 10-da Ulu Öndər Heydər Əliyevin 102-ci doğum günündə isə 14-cü yaşayış mən-təqəməz növbəti köç oldu, Ağ-dam rayonunun Kəngərli kəndin-də qayıdış xoşbəxtliyi yaşandı. Həmin gün yolunu Ağdamdan - işğal dövründə düşmənin xaraba-lığa çevirdiyi, görünlərin dəhşət-lə "Qafqazın Hirosiması" adlan-dırdığı və hazırda sürətlə dirçə-lən qədim yurduumuzdan salan Prezident İlham Əliyev rayonun Kəngərli kəndinin birinci mərhə-ləsinin açılışında iştirak etdi. Kəngərliyə köçən ilk sakinlərə yeni evlərinin açarlarını şəxsən təqdim edən, onların qayıdış se-vincini bölüşən Qarabağın quru-cusu İlham Əliyev bir daha Ağda-ma yenidən həyatın qayıtdığının müjdəsini çatdırdı.

Qürurla nümunə çəkdiyimiz bu statistikanın özü də təməlləri 1994-cü ildə Ulu Öndərin rəhbər-liyi ilə həyata keçirilən Horadiz əməliyyatı sayəsində Füzuli ra-yonunun Horadiz qəsəbəsinə doğma sakinlərinin qaytarılması ilə atılan uğurlu Böyük Qayıdışın Vətən müharibəsindən sonra Qa-rabağ və Şərqi Zəngəzura doğma sakinlərinin dönməsi ilə öz mən-tiqi zirvəsinə yetdiyini göstərir.

Təbii ki, 2016-cı ildə Müzəf-fər Ali Baş Komandan İlham Əli-yevin rəhbərliyi ilə qələbə çalın-mış şanlı Aprel döyüşlərindən sonra Cəbrayıl rayonunun Cocuq Mərcanlı kəndinə sakinlərinin qovuşdurulması da Böyük Qayı-dışın mühüm halqalarından olub.

Bütün bunlar həm də uzaq-görən və müdrik siyasəti, mü-kəmməl diplomatik gedışləri, təkrarsız hərbi taktikası sayəsin-də ərazilərimizi işğaldan azad edən Prezident, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin böyük vətənpərvər, dahi şəxsi-yət Heydər Əliyevin siyasi irsi-ni layiqincə yerinə yetirməsini, onun Azərbaycanın gələcəyi ilə bağlı amallarını, arzularını ger-çəkləşdirməsini parlaq şəkildə təcəssüm etdirir.

Müqəddəs qayə

Hələ birinci dəfə hakimi-yətdə olduğu illərdə ölkəmiz adı-na misilsiz işlər gerçəkləşdirərək inkişafına nail olan Ulu Öndər Heydər Əliyevin 1993-cü ildə xalqın təkidli tələbi ilə respubli-kamıza yenidən rəhbərliyə gəl-məsi Azərbaycanın qurtuluşu ol-du. Bu, sözün əsl mənasında İlahi möcüzə idi ki, ölkəmizin işğalla üzləşdiyi, siyasi çəkişmələrin meydanına çevrildiyi, vətəndaş müharibəsinin astanasında oldu-ğu və ən əsası 70 illik istibdaddan sonra yenicə qazandığı müstəqil-liyini itirmək kimi təhlükəylə üz-üzə qaldığı dəhşətli məqamda da-hi şəxsiyyət Heydər Əliyev Azər-baycan siyasi səhnəsində Günəş kimi doğmuşdu.

Öncə ölkəmizdə siyasi sabit-liyi təmin etmək və Ermənistanla atəşkəs razılaşmasına nail olmaq kimi həyatı əhəmiyyətli məsələ-ləri həll edən Heydər Əliyevin gündəliyində duran ən vacib prioritet işğal edilmiş ərazilərimi-zin düşmən tapdağından azad olunması və dedə-baba torpaqla-rından zorla didərgin salınmış və-təndaşlarımızın yurd-yuvalarına qayıdışı idi.

Əlamətdar günlərdə, tədbir-lərdə hər zaman qaçqın və məc-buri köçkünlərin yanında olan, onlara böyük diqqət və həssas-lıqla yanaşan, problemlərinin həlli üçün vacib addımlar atan Ümummilli Lider Heydər Əliyev bəyan etmişdi: "İşğal olunmuş bütün rayonlardan didərgin düş-müş, indi qaçqın vəziyyətində, köçkün vəziyyətində yaşayan vətəndaşların problemləri bizim üçün və şəxsən mənəm üçün bir-nömrəli problemdir".

Çıxışlarında hər zaman məc-buri köçkünlərin əzab-əziyyətlə-rini, yaşadıkları ağrıları dərinləndir-duyduğunu ifadə edən Ulu Öndər əlamətdar günlərdə, bayramlarda mütləq məcburi köçkünlərin ya-nında olur, onlara tək olmadıqla-rını hiss etdirirdi. 1999-cu ildə Novruz bayramı ərəfəsində Bilə-suvardakı çadır düşərgəsində cəbrayillı məcburi köçkün gənç-lərin toyunda Ulu Öndərin iştirak etməsi, gənc ailə ilə birgə qol gö-türüb oynaması, yaxud çadır şə-hərciyində sac asıb yuxa çörək bişirən yaşlı qadını gördükdə doğmalılıqla anasının da vaxtilə bu cür çörək bişirdiyini dilə gətir-məsi indi də baxanları rıqqətə gə-tirən və o günləri yada salan unu-dulmaz xatirələrdir.

Məcburi köçkün vətəndaşla-rımızın vəziyyətinin yaxşılaşdı-rılması üçün əlindən gələnlər hər şeyi edən Ulu Öndərin şəxsi əzmi və qətiyyəti sayəsində əsas qo-yulan uğurlu neft strategiyasının, "Əsrin müqaviləsi"nin sayəsində ölkəmizin əldə etdiyi ilk vəsait də məhz qaçqın və məcburi köç-künlərin mənzil-məişət şəraitinin yaxşılaşdırılmasına yönəldildi.

İnsanlarımızın olduqca acınacaqlı halda yaşamağa məcbur olduqları çadır düşərgələri bir-bir ləğv edilməyə başlandı.

2001-ci il sentyabrın 7-də Ulu Öndərin "Azərbaycan tor-paqlarının erməni silahlı qüvvə-ləri tərəfindən işğalı nəticəsində Ağdam və Füzuli rayonlarından didərgin düşmüş və çadır düşərgələrində müvəqqəti yerləşdiril-miş məcburi köçkünlərin bir qisminin həmin rayonların əra-zisində məskunlaşdırılması ilə bağlı bəzi tədbirlər haqqında" və 13 may 2002-ci il "Biləsuvar rayonu ərazisində yerləşən beş çadır düşərgəsində məskunlaş-mış məcburi köçkünlərin sosial-məişət vəziyyətinin yaxşılaşdı-rılması ilə bağlı bəzi tədbirlər haqqında" fərmanlarına uyğun olaraq, Biləsuvar, Füzuli və Ağ-dam rayonlarının ərazisində 5081 ailədən ibarət 22800 məc-buri köçkün üçün bütün zəruri sosial-texniki infrastrukturunu ilə birlikdə 20 qəsəbə salındı və Bi-ləsuvar rayonu ərazisindəki 5 ça-dır düşərgəsi 2003-cü ilin iyun ayında ləğv edildi.

Bütün çadır şəhərcikləri ləğv edildi

31 oktyabr 2003-cü ildə keçir-ilən andiçmə mərasimindəki çı-rışında Heydər Əliyev siyasətini davam etdirəcəyini bəyan edən Azərbaycan Prezidenti İlham Əli-yev söyləmişdi: "Bilirsiniz ki, neft fondundan ayrılan vəsait ilk növbədə Azərbaycanda ən çətin vəziyyətdə yaşayan qaçqın-köç-künlərə, onların həyat səviyyəsi-nin yaxşılaşdırılması üçün sərf olunur. Cənab Prezident Heydər Əliyevin fərmanları ilə bu məq-səd üçün 70 milyon dollar ayrıl-mışdır və qaçqın-köçkünlərdən ötrü yeni qəsəbələr, şəhərciklər, evlər tikilir. On minlərlə qaçqın və köçkün artıq çadır düşərgəsin-dən çıxarılaraq müasir evlərə kö-çürülüb və bu proses davam etdi-riləcəkdir. Biz gələcəkdə də bu məsələyə böyük diqqət göstərə-cəyik. Əminəm ki, yaxın gələ-cəkdə işğaldan əziyyət çəkən bü-tün qaçqın və köçkünlər müasir şəraitlə təmin olunacaqlar".

Sözügedən tarixdəki andiçmə mərasimindəki nitqində Prezi-dent İlham Əliyev həm də Ermə-nistan-Azərbaycan Dağlıq Qara-bağ münəqişəsinin ölkəmiz üçün ən ağır problem olduğunu bildir-miş və onun yalnız bir neçə prin-siplər, beynəlxalq hüquq norma-ları əsasında həll oluna biləcəyini bəyan etmişdi: "Azərbaycanın torpaqları işğaldan azad olunma-

lıdır, bir milyondan artıq qaçqın və köçkün öz doğma yurdlarına qayıtmalıdır, ölkəmizin ərazi bü-tövlüyü bərpa edilməlidir...

...Azərbaycan öz doğma tor-paqlarını nəyin bahasına olursa-olsun, azad edəcəkdir".

Qaçqınların və məcburi köç-künlərin problemlərinin həllini ən başlıca vəzifələrdən biri ki-mi müəyyənləşdirən dövlətimiz-in başçısı İlham Əliyevin bu istiqamətdə həyata keçirdiyi məq-sədyönlü siyasətin nəticəsi idi ki, 2007-ci ildə ölkəmizdə bir dənə də olsun çadır şəhərciyi qalmadı. Eyni zamanda 2020-ci ilə - Və-tən müharibəsinə qədər ölkədə məcburi köçkünlər üçün 100-dən çox qəsəbə-şəhərcik salındı. Ötən müddət ərzində Azərbay-canda 300 mindən çox məcburi köçkün mənzillərlə, fərdi evlərlə təmin olundu, həmçinin onların problemləri ardıcıl şəkildə öz həllini tapdı.

Ancaq ölkəmizin lideri hər zaman vurğulayırdı ki, bu yaşayış yerləri müvəqqəti xarakter daşı-yır. Torpaqlarımız işğaldan müt-ləq azad ediləcək və məcburi köçkün vətəndaşlarımız üçün öz dedə-baba torpaqlarında evlər tikiləcək.

Zəfər müjdəsi, diriliş marşı

27 sentyabr 2020-ci ildə bü-tün məcburi köçkünlərin ümidlə-ri də bir anda işarəməyə başladı...

Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin Qarabağdan qa-nadlanan qələbə müjdələri, "Cəbrayıl, Zəngilan, Füzuli, Qu-badlı, Şuşa, Laçın, Ağdam, Kəlbəcər... bizimdir, Qarabağ Azər-baycandır!" hayqırıqları bütün məcburi köçkünlərin diriliş mar-şına çevrildi...

Üzərindən üç il keçdikdən sonra, yenə də payız çağında - 19-20 sentyabr 2023-cü ildə keçir-ilən antiterror tədbirlərində su-verenliyimiz tam təmin olundu. Bu parlaq qələbə bizə bütöv Azərbaycanı bəxş etdi...

Qalib lider İlham Əliyevin qazandığı Şuşa, Xankəndi zəfər-ləri Azərbaycan xalqına Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun quruculuq təntənəsini, Böyük qayıdış xoş-bəxtliyini yaşatdı.

Zəfərdən sonra bu xoşbəxtli-yi ilk yaşayanlar, doğma Vətənə dönüşün ilk "qaranquşlar"ı isə Zəngilanın Ağalı kəndinin sakin-ləri oldular.

Ardınca yuxarıda sadaladığı-mız yaşayış məntəqələrinə də qa-yıdış köçləri həyata keçirildi və bu möhtəşəm proses hazırda da davam edir.

Vətən müharibəsi bitdikdən cəmi bir gün sonra üzünü keçmiş məcbu-ri köçkünlərə tutaraq "siz artıq köçkün deyilsiniz" müjdəsini çatdıran Qarabağın xilaskarı İlham Əliyev bu vətəndaşlarımızın ürəklərindəki birqərinəlik vətən nisgilini silib qayıdış xəbəri ilə şadlandırdı. Eyni za-manda "Gün o gün olacaq ki, Novruz bayramını bir dəfə gələcəyəm Şuşada, o biri il Laçında, o biri il Kəlbəcərdə, Ağdamda, Füzulidə, Cəbrayıldə, Zəngilandə, Qubadlıda keçirəcəyik" deyən xalqımızın dahi oğlu Heydər Əliyevin bu sarsılmaz inamını, əminliyini Böyük Qayıdışla gerçəkləşdirərək, həm də Ulu Öndərin ruhunu şad etdi.

**Yasəmən MUSAYEVA,
"Azərbaycan"**